

08 – Nástup nacismu v Německu

Proč nacisté získali vládu nad Německem?

Co je naším cílem

Ukážeme si, proč se v Německu v roce 1933 chopili moci nacisté a jak se na vzestup nacistické strany dívali „obyčejní“ Němci.

Co se podle vás děje na fotografii?

Fotografie z neonacistické demonstrace, 2010. Foto: Ludvik Hradílek, <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/cislo-ceske-bile-sily-4000-militantnich-neonacistu/r~i:article:735388/>

Co bychom měli vědět, než začneme: Německo po 1. světové válce

Německo bylo po 1. světové válce demokratickou republikou (podle místa, kde byla přijata její ústava, se nazývala výmarskou republikou), ve které soupeřilo ve volbách o moc množství levicových, pravicových i centristických stran. Většina lidí se v ní ale necítila příliš dobře: Německo prohrálo válku, ztratilo část svého území, řada extrémistů, ať už levicových, nebo pravicových proti vládě útočila, sousední Francie dokonce část země okupovala a inflace (znehodnocení měny) v roce 1923 ožebračila střední vrstvy (znehodnotila jejich úspory). Republika sice tyto krize zvládla, ale nikdo s ní nebyl moc spokojen. Když přišla do Evropy z USA velká hospodářská krize (1930), lidé hledali nějakou alternativu. Tou se zdála být nacistická Národně socialistická německá dělnická strana (NSDAP), kterou z malé skupiny vzniklé v roce 1919 přetvořil v masovou a dobře fungující organizaci Adolf Hitler. Tato strana odmítala dosavadní politické i společenské uspořádání a slibovala obnovit velikost Německa. 30. ledna 1933 byl Hitler jmenován „říšským kancléřem“ (ministrským předsedou) a začal budovat v Německu totalitní systém. Pro jeho vzestup byly klíčové volby v letech 1930–1932, kdy se během dvou let z malé nevýznamné strany stala nejsilnější politická síla Německa. V této lekci si ukážeme, co za vzestupem nacismu stálo.

Co se může hodit: Co se dělo v Německu

1918	Německo prohrálo 1. světovou válku.
1919	Vzniká nacistická strana (název NSDAP v roce 1920).
1923	hyperinflace, vrchol poválečné krize, poté stabilizace společnosti
1929	počátek hospodářské krize v USA
1930	Hospodářská krize se projevuje v Německu.
1933	Adolf Hitler byl jmenován říšským kancléřem (ministrským předsedou), nacisté převzali vládu v Německu.
1945	konec nacistického režimu v Německu

Zdroj 1: Atmosféra v Německu v létě 1932 (2021)

Ukázka ze současného hraného filmu *Mnichov: na prahu války* (2021, režie: Christian Schwochow) ilustruje předvolební atmosféru v německém Mnichově v létě 1932. Do Mnichova přijíždí za svými přáteli Paulem a Lenou Angličan Hugh. Jejich přátelství ale poznamená politika.

Jaký vztah má k nacismu:

Lena

Paul

Hugh

Co lze na základě ukázky říci o situaci v Německu v létě 1932. Doplň následující věty:

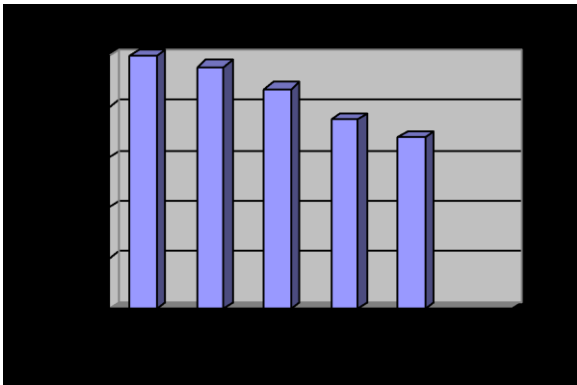
Atmosféra v Mnichově byla.....

Lidé očekávali, že.....

Přečti si znovu úvodní text (Co bychom měli vědět, než začneme). Proč podle tebe lidé očekávali změnu?

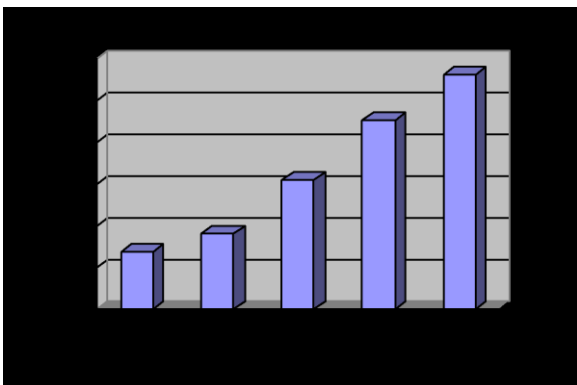
Zdroj 2: Jak se v Německu vyrábělo

Graf 1 zachycuje relativní úroveň hrubého domácího produktu. To znamená, kolik se vyrábělo v 30. letech 20. století ve srovnání s rokem 1928, který je považován za nejlepší německý rok od konce 1. světové války.

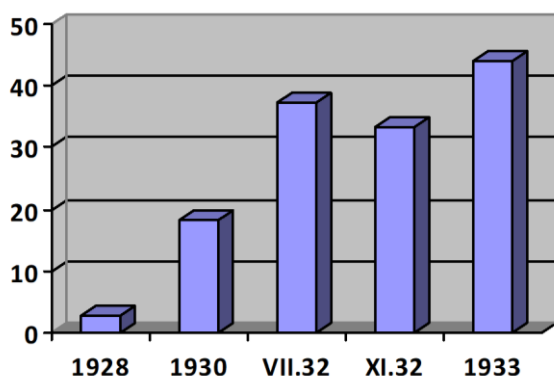
Zdroj 3: Počet nezaměstnaných v Německu

Graf 2 ukazuje, jak se měnil počet nezaměstnaných v Německu. Čísla zachycují počet nezaměstnaných v milionech z celkového počtu 65 milionů obyvatel Německa.

Zdroj 4: volební úspěchy NSDAP

Graf 3 zachycuje změnu volebních výsledků nacistické strany (NSDAP) ve 20. a 30. letech 20. století (v procentech z celkového počtu hlasů).

Prostuduj si grafy ve zdrojích 3–5 a rozhodni, které výroky jsou pravdivé.

Nezaměstnanost v Německu v letech 1930–1932 klesala.

ANO NE

V Německu se v roce 1932 vyrábělo méně výrobků než v roce 1928.

ANO NE

V každých volbách získávali nacisté o něco více hlasů než v těch předcházejících.

ANO NE

Většina Němců volila v 30. letech nacisty

ANO NE

Zdroj 5: Volební plakát NSDAP (30. léta 20. století)

Nahoře na plakátě je napsáno: NSDAP chrání národní společenství. Nápis dole říká: Soukmenovci, jestli potřebujete pomoc, obraťte se na místní (stranickou) skupinu.

Co slibuje voličům tento plakát?

Co podle tebe má vyjadřovat orel rozpínající svá křídla nad rodinou?

Jaké hodnoty plakát zdůrazňuje?

Zdroj 6: Zpověď bývalého komunisty (1935)

Filozof Denis de Rougemont (1906–1985) pracoval v roce 1935 na univerzitě ve Frankfurtu nad Mohanem. Během svého pobytu se snažil v rozhovorech s Němci pochopit podstatu nacistického hnutí. V jednom z rozhovorů mu bývalý komunist vysvětloval, proč se stal ve svých padesáti letech přívržencem nacismu (nacisté a komunisté se pokládali za úhlavní nepřátele).

My chceme práci a po ránu hrnek kávy s mlékem, to nám stačí. Politika dělníky nezajímá, když mají práci a co jíst. Hitler? Teď, když vyhrál, musí jen uskutečnit svůj program. Ten je skoro stejný, jako byl ten náš! On je ale mazanější, uspokojil buržoazii tím, že nezačal hned útočit na náboženství. Řeknu vám jedno: Pokud ho nechají ve štychu všechna ta tlustá prasata kolem něj... půjdu za něj bojovat! On alespoň je upřímný, on jediný.

Přečti si text a znovu se podívej na zdroj 3 a 4. Jak spolu souvisí nezaměstnanost a volební úspěchy NSDAP?

Odpověz na úvodní badatelskou otázku: Proč nacisté získali vládu nad Německem?